

Job Cohen over Facebook-rellen Haren:

“Sociale media dilemma overheden”

“Het bestuur moet in situaties als in Haren bij een Project X aan twee moeilijk te verenigen verwachtingen voldoen. Aan de ene kant verwacht het publiek dat de overheid voor openbare orde en veiligheid zorgt. Van de andere kant verwacht het dat er voldoende ruimte blijft voor eigen initiatief en creativiteit bij de burgerij”.

Dit stelde mr. dr. Job Cohen, voorzitter van de commissie die het onderzoek verrichtte naar de Facebook-rellen in Haren vorig jaar, tijdens het door ECP georganiseerde Des Indes-debat op 6 mei jl. in Den Haag. De rol van sociale media in politiek en bestuur, en in het bijzonder het onderzoeksrapport Haren, was het onderwerp van deze discussieavond.

De heer Cohen (1947) heeft een lange loopbaan in politiek en bestuur, met zijn wortels in de Partij van de Arbeid. Voor deze partij was hij senator, Tweede-Kamerlid en fractievoorzitter, en partijleider. Ook was hij in twee kabinetten staatssecretaris (van Onderwijs in Lubbers III, van Justitie in Kok II). Van 2001 tot en met maart 2010 was hij burgemeester van Amsterdam.

Tendens

Cohen gaf aan dat het vinden van de balans tussen vrijheid en veiligheid bieden niet eenvoudiger is geworden. “Er zijn in Nederland inmiddels veel mondige burgers. Ze zijn ondernemend en innovatief, stellen zich assertief op en storen zich soms aan bepaalde regels. Tegelijk neemt onze acceptatie van risico’s af en is de behoefte aan controle en verantwoording vergroot. Dat brengt als vanzelf de tendens tot meer en preciezere regels teweeg, een ontwikkeling die juist weer de behoefte aan ruimte en vrijheid in de weg staat”.

In zijn rapport adviseert Cohen dat besturen extra expertise inzetten en informatie inwinnen op het gebied van de sociale media, zodat meer inzicht ontstaat in voorheen onbekende fenomenen zoals Project X in Haren, waarin Facebook een grote rol speelde.

“In het geval van Project X-achtige evenementen betekent dat concreet dat het bestuur zo snel mogelijk die activiteiten op de sociale media op het spoor moet komen. Beheerders van pagina’s die tot ontoelaatbare activiteiten oproepen moeten zo snel mogelijk worden aangesproken en gesommeerd om de berichtgeving te verwijderen. Acht het bestuur het evenement ontoelaatbaar, dan moet de kernboodschap zijn dat de politie alert is op oproepen en uitnodigingen en dat het OM die onderzoekt op mogelijke strafbaarheid.”

Tolerantie

“Ook mogen de feesten dan niet vergund of gedoogd worden, en moet worden duidelijk gemaakt dat de politie strikt en vroegtijdig optreedt tegen bezoekers die desondanks komen. De tolerantie moet dan laag zijn en de gemeente zal alle beschikbare bestuurs- en civielrechtelijke maatregelen moeten inzetten om ongeregelheden te voorkomen en de schade te verhalen”, concludeerde onderzoeksvoorzitter Cohen. *

In dit nummer

- P 2 Jaarboek: Transformerende kracht van ICT
- P 2 iPoort over grote ICT-projecten overheid
- P 3 Gerdi Verbeet over sociale media en democratie
- P 4 Opstelten bij Des Indes-debat: “Cybercrime gezamenlijk bestrijden”
- P 4 Nieuwe werken
- P 5 Verdieping, ontmoeting en debat op Jaarcongres ECP
- P 5 Prins van Oranje op werkbezoek AMS-IX
- P 6 Minister Kamp: Nederland digitale poort Europa
- P 6 ICT-beleid ECP
- P 7 ICT is vooral een disruptieve technologie
- P 8 Deelnemersoverzicht

Mr. dr. Job Cohen, voorzitter van de Commissie die het onderzoek verrichtte naar de Facebook-rellen in Haren, tijdens het Des Indes-debat op 6 mei jl. in Den Haag.

Transformerende kracht van ICT

December vorig jaar werd, in samenwerking tussen ECP en Uitgeverij Media Update, de negende editie uitgebracht van het Jaarboek ICT en samenleving: De transformerende kracht van ICT. In 'De transformerende kracht van ICT' staat de vraag centraal wat ICT teweeg brengt aan veranderingen in het onderwijs, de gezondheidszorg, de werkomgeving, en welke impact de toepassing heeft op economische processen. Welke nieuwe problemen ontstaan, naast alle zegeningen, door het gebruik van ICT?

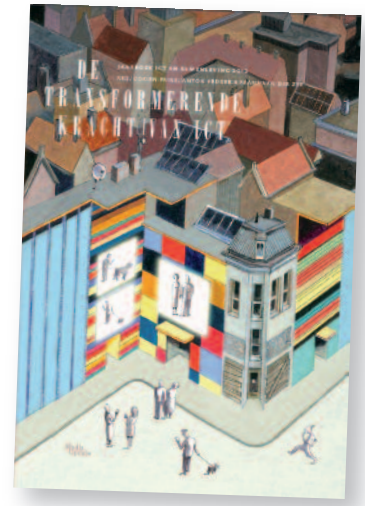
Auteurs uit de wereld van technologie, wetenschap en beleid belichten de transformerende kracht van informatie- en communicatietechnologie op economische processen en de samenleving in brede zin. Ze besteden aandacht aan het specifieke karakter van ICT als technologie, aan de gevolgen van digitalisering voor het privéleven, voor overheidsdienstverlening en het bedrijfsleven, en aan de mogelijkheden om dankzij ICT economische groei te realiseren.

Informatie- en communicatietechnologie is de dominante factor in de groei van productiviteit. ICT schept nieuwe mogelijkheden en werkelijkheden op vrijwel alle

maatschappelijke terreinen: in de zorg (foutreductie), het sociale leven (social media), de wetenschap (super-computing, big data), het overheidsbeleid (transparantie) en in de economie (groei).

Globalisering

Er is ook een keerzijde. Traditionele sectoren en verdienmodellen komen onder druk te staan, werkgelegenheid krijgt een andere inhoud of verdwijnt (in het bijzonder bij intermediairs in bijvoorbeeld de reisbranche en de financiële wereld). De vernieuwende kracht van ICT verandert een deel van het huidige en de informatie-samenleving confronteert ons zo met nieuwe vraag-

stukken. Denk aan cyber-criminaliteit, privacyschendingen en de gevolgen van verregaande globalisering van productie. ICT is een technologie gebleken die de wereld verandert in richtingen die we niet altijd kunnen voorzien of zelfs overzien. Bovendien bevindt de samenleving zich nog maar aan het begin van weer een nieuwe ontwikkeling, waarin ICT samen met biotechnologie, nanotechnologie en hersenwetenschappen een doorslag-gevende rol speelt: de NBIC-convergentie. We zullen veel van deze veranderingen pas achteraf waarnemen en begrijpen.

De toekomst vraagt om een samenleving waarin ICT ruimte laat voor bestuurbaarheid en de menselijke maat waarbij tegelijk de kansen voor vernieuwing en groei kunnen worden benut, aldus het voorwoord in het boek. *

2

iPoort over IT-projecten overheid

Grote IT-projecten bij de overheid zijn moeilijk vanwege de vele aspecten, zoals de technische en de organisatorische complexiteit en vooral de politieke context.

Dit werd gesteld tijdens iPoort op 11 april jl. in Nieuwspoort Den Haag over de faalfactoren bij dergelijke grote ICT-projecten. Regelmatig ontstaan hierbij problemen op het vlak van kostenoverschrijdingen, het tijdschema en rond privacy en beveiliging. Voorbeelden zijn het ICT-systeem voor de uitkeringen van het UWV dat in 2008 werd stopgezet, met een schade van zo'n negentig miljoen euro, en het Elektronisch Patiëntendossier, waar twee jaar geleden de stekker uit werd gehaald.

De discussie tijdens iPoort richtte zich op vragen als: hoe kan de Nederlandse overheid de belangrijkste onderliggende oorzaken van falende ICT-projecten wegnemen? Welke rol heeft het

parlement? Wat kan Nederland leren van de internationale ervaringen?

In het debat, onder leiding van iPoort-voorzitter Frits Bussemaker, stelde de Deen Tom Holsøe dat de invloed die voortdurende wetsaanpassingen hebben op het succes van grote projecten niet moet worden onderschat. Holsøe is advocaat bij Kammeradvokaten dat de Deense landsadvocaat adviseert en is auteur van het nieuwe modelcontract voor de levering van grote ICT-projecten aan de Deense overheid.

Bevolking

Alex Brenninkmeijer, de Nationale ombudsman en president van het International Ombudsman Institute (IOI), bepleitte het 'burgerperspectief'. Hij benadrukte dat burgers voor wie de digitalisering van (overheids)diensten problemen oplevert, zo'n vijftien procent van de bevolking, moeten worden

beschermd tegen achterstand.

Marietje Schaake, lid van het Europees Parlement namens D66 en bestuurslid van de European Internet Foundation, benadrukte dat verbetering van de kwaliteit van software en digitale systemen een internationale (i.c. een Europese) benadering vereist. Zij bepleit initiatieven zoals het genoemde modelcontract voor grote ICT-projecten en ziet die het liefst supranationaal tot stand komen. Schaake is volgens The Wall Street Journal 'Europe's most wired politician'.

Nagenoeg alle processen (diensten en productie) in de informatiesamenleving worden ondersteund door ICT. iPoort, waarin ECP participeert, wil een bijdrage leveren aan de discussie over de betekenis van ICT voor de maatschappij en een evenwichtige toepassing daarvan bevorderen, rekeninghoudend met alle stakeholders. *

Gerdi Verbeet:

“Vertrouwen is goed, begrijpen is beter”

Toen Gerdi Verbeet vorig jaar afscheid nam als voorzitter van de Tweede Kamer, refereerde zij in haar toespraak aan artikel 50 van de grondwet: De Staten Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk. Tijdens haar inleiding onlangs bij het Des Indes-debat vertelde zij hoe social media daarin een belangrijke rol kunnen spelen.

“Dat artikel 50 is een opdracht. Wat vinden de burgers, wat drijft hen, wat zijn hun zorgen? Praten we hier in de Kamer wel over de problemen die de burgers het diepst raken? In een serie interviews die ik heb gehouden, gebundeld in het boek ‘Vertrouwen is goed, begrijpen is beter’, heb ik juist dat thema aan de orde gesteld.

Daarbij ging het uiteraard ook over manieren om internet in te zetten om de verbinding tussen politiek en bevolking te verbeteren. Hoogleraar Communicatie Liesbet van Zoonen bijvoorbeeld vertelde me over de ‘clickocratie’. Via Avaaz.org kun je met één muisklik meedoen aan een actie die een politicus ervan moet overtuigen dat hij iets moet doen – of laten. Dat kan honderdduizenden mails opleveren – en die neger je als politicus niet zo snel.

In een land waar bijna tachtig procent van de bevolking een opleiding heeft van MBO2 of hoger kunnen de burgers zich prima zelf informeren. Hoe besluitvorming tot stand komt, hoe compromissen worden gesloten. Daarom moeten we zorgen, dat de Tweede Kamer niet alleen fysiek, maar ook virtueel een open en toegankelijk instituut is.

Dat doen we al, doordat Kamerdebatten live

via internet te volgen zijn. Maar als het er om gaat dat burgers dan ook beter begrijpen wat er gebeurt, dan vrees ik dat die live streams op zich niet genoeg zijn. We moeten zorgen dat Kamer en kabinet in de pas blijven lopen bij wat er in de samenleving gebeurt en internet optimaal benutten.

Twitter

Maar ICT-technologieën hebben ook een keerzijde. ICT-oplossingen die de kloof tussen kiezers en gekozenen kleiner maken, maken die kloof voor sommigen juist eerder groter als die niet kunnen meekomen.

Ook voor wie wel vrolijk ‘twitterend’ en ‘pingend’ door het leven gaat, kunnen er problemen opdoemen die we nog niet kenden. Zo kunnen social media ook enorme stoorzenders zijn. In de Tweede Kamer heb ik dat de afgelopen jaren zien gebeuren. Ik heb gezien hoe twitterende Kamerleden of bewindslieden het debat dat ze binnen niet konden winnen, buiten de zaal naar hun hand probeerden te zetten. Als Kamervoorzitter heb je dan het gevoel dat er twee debatten tegelijk spelen – en op dat andere debat heb je geen enkele greep. En dat vind ik nou weer niet zo bevorderlijk

voor een transparante democratische besluitvorming, dus daar moeten we wel iets op bedenken.

Uiteindelijk ben ik er vast van overtuigd dat social media een enorm belangrijke rol kunnen spelen bij het dichterbij brengen van een ideaal, het ideaal dat Nederland een land is met een levendige, transparante democratie, waarbij de burgers zich actief betrokken voelen. Waarin de burgers echt het gevoel hebben, dat die Kamerleden er zijn om hen te vertegenwoordigen. In hun naam te controleren, of het land goed wordt bestuurd. En waarin die burgers ook begrijpen waar ze het over hebben, daar in Den Haag.” *

3

CV Gerdi Verbeet

Gerdi Verbeet werd geboren op 18 april 1951 te Amsterdam. Zij deed examen Gymnasium-a aan het Cartesius Lyceum in Amsterdam, volgde vervolgens een opleiding Nederlandse Taal- en Letterkunde en werd een aantal jaren docent Nederlands aan het Berlage Lyceum te Amsterdam.

In 1994 werd zij politiek adviseur van staatssecretaris T. Netelenbos van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (tot medio 1998) en vervolgens van PvdA-fractieleider A.P.W. Melkert. In 2001 werd zij voor de PvdA lid van Tweede Kamer der Staten-Generaal waarvan zij, met een korte onderbreking, lid bleef tot september 2012. Vanaf december 2006 was Gerdi Verbeet voorzitter van de Tweede Kamer. *

Minister Opstelten:

"Cybercrime gezamenlijk bestrijden"

Dit jaar en vorig hadden opnieuw verschillende
Des Indes-debatten plaats.

Met mr. Ivo Opstelten, minister van Veiligheid en Justitie, werd gediscussieerd over cyber security. Computercriminaliteit is een snel groeiende vorm van internationale misdaad waarbij de pakkans relatief gering is. Volgens Opstelten is ongeautoriseerde inzage in persoonsgegevens of bedrijfsgevoelige informatie een slechte zaak, en misbruik al helemaal. Hij meende dat bedrijven nog onvoldoende aandacht besteden aan het tegengaan van cybercrime.

Onlangs werd in Des Indes ook de voormalig voorzitter van de Tweede Kamer, Gerdi Verbeet ontvangen. Volgens Verbeet zijn: "... ook in Nederland nog steeds veel mensen die nauwelijks weten hoe je een muis hanteert. ICT-oplossingen kunnen de kloof tussen kiezers en gekozenen ook groter maken". Zie pag. 3 voor een samenvatting van de inleiding die Gerdi Verbeet in Des Indes hield.

Begin dit jaar werd een Des Indes-debat

georganiseerd ter ere van Wim Deetman en Alexander Rinnooy Kan, die afscheid namen van de Raad van Advies van ECP. Thema was innovatie en ICT.

Impact

Wim Deetman vatte het belang van ICT als volgt samen: "ICT is doorgedrongen in de haarvaten van de samenleving en de toepassing van ICT heeft meer impact gehad op de samenleving en het persoonlijk leven van mensen dan welke technologie ook. Ook is de westerse samenleving met haar welvaart onhoudbaar zonder verdere toepassing van ICT. Innovatie van producten en diensten, met een hoofdrol voor ICT, is voor het belangrijkste antwoord op de toenemende internationale concurrentie. Ook het antwoord op het tekorten-vraagstuk rond grondstoffen, energie en voeding zal gevonden worden in geavanceerde technologie".

Ook de relatie 'ICT/productiviteitsstijging'

werd besproken. Prof. dr. Rinnooy Kan benadrukte dat productiviteitsstijging door ICT vooral verloopt via de weg van vernieuwing.

Dit was de voornaamste conclusie van de workshops met deskundigen uit bedrijfsleven, wetenschap en overheid die eerder onder zijn leiding werden georganiseerd door ICTRegie en ECP-EPN. Computers en software worden steeds krachtiger. Daarnaast wordt rendement behaald door nieuwe toepassing van de technologie. Ten derde is ICT een change agent, die vernieuwingen en transformaties in de samenleving bewerkstelligt zoals grotere macht voor de consument (zie ook 'Jaarboek ICT en samenleving: De transformerende kracht van ICT', pag. 2).

Transacties

Eerder werd ook in Des Indes gesproken met Maarten Hillenaar, CIO van het Rijk. Hillenaar stelde dat veilige toegangs- en authenticatiemiddelen essentieel zijn om als overheid zekerheden voor burgers, bedrijven en overheden te borgen (zoals veiligheid, juistheid, tijdigheid, betrouwbaarheid en effectiviteit van gegevens). "Dit geeft burgers en bedrijven de zekerheid dat gebruikte gegevens betrouwbaar zijn en transacties efficiënt en veilig kunnen plaatsvinden". Meer aandacht voor technologie die hiervoor zorgt is volgens Hillenaar essentieel.

Op 6 mei jl. werd in Des Indes gedebatteerd met mr. dr. Job Cohen (zie pag. 1). *

4

Mr. Ivo Opstelten

Prof. dr. A.H.G. Rinnooy Kan

Drs. W.J. Deetman

Mr. M. Hillenaar

fotos: Jos van Leeuwen

Nieuwe Werken groeit

Het verhogen van de werknemers-tevredenheid, het besparen op huisvestingskosten en het verbeteren van de werk/privé-balans van werknemers worden het vaakst gerealiseerd binnen 'Het Nieuwe Werken' (HNW). Toch blijft de realisatie van beoogde effecten achter bij de verwachtingen.

Dit zijn de uitkomsten van de Nationale Nieuwe Werken Barometer 2012, een jaarlijks onderzoek onder ruim 120 organisaties dat onlangs opnieuw werd verricht door Rotterdam School of Management, Erasmus University (RSM). Als belangrijkste obstakels bij de invoering van HNW worden genoemd

het kwijtraken van vastigheden, een managementstijl en/of een organisatiecultuur die niet passen bij HNW, potentiële verlies van sociale cohesie, en weerstand onder managers tegen de met HNW gepaard gaande veranderingen.

De Nationale Het Nieuwe Werken Barometer wordt ondersteund door Stichting TelewerkForum, Microsoft Nederland, ECP, Slim Werken Slim Reizen en Natuur&Milieu. *

Verdieping, ontmoeting en debat op Jaarcongres ECP

'Verdieping, ontmoeting, debat'. Het Jaarcongres ECP op 15 november 2012 bood een keur aan inleidingen, discussies en noviteiten.

Erik Akerboom (ten tijde van het congres Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, NCTV), opende het debat. Hij benadrukte dat de toenemende afhankelijkheid van ICT de samenleving en de economie kwetsbaar maakt. De huidige samenleving is zonder internet niet denkbaar en daarom noemde hij cybersecurity (digitale veiligheid) vitaal. Cybersecurity zag hij als het vrij zijn van gevaar of schade veroorzaakt door verstoring of uitval van ICT of door misbruik van ICT, denk aan privacyschendingen.

Ook Zijne Koninklijk Hoogheid Prins Willem Alexander bezocht het congres. In zijn toespraak noemde de Prins het uniek hoe in Nederland het bedrijfsleven en de overheid gezamenlijk werken aan het vergroten van de veiligheid van internet. De Prins woonde, toen nog in zijn hoedanigheid van lid van de Raad van Advies van ECP, het ochtendprogramma bij dat in het teken stond van cybersecurity. Daarna sprak de Prins met leden van de Digiraad, de jongerenraad van het programma Digivaardig & Digiveilig, over veilig internet voor kinderen en tieners, over hun ervaringen met onder meer sociale media. De Digiraad is een groep middelbare scholieren die optreden als ambassadeurs in binnen- en buitenland

om het onderwerp veilig internet voor kinderen te agenderen.

Handreiking

Bernard Wientjes (voorzitter VNO-NCW) nam tijdens het congres het eerste exemplaar van het magazine 'Standaardwerken' in ontvangst. Dit magazine omschrijft verschillende best practices van digitale standaardisatie - het digitaal verbinden van diensten en processen met

behulp van codes en standaarden - in diverse sectoren. Het biedt een handreiking aan bestuurders en managers waarmee zij standaardisatie binnen de eigen sector naar een hoger plan kunnen tillen. 'Standaardwerken' is een uitgave van het Forum Standaardisatie en ECP.

Reputatie

Om bedrijven te helpen hun digitale beveiliging op orde te brengen lanceerden Hans Biesheuvel (voorzitter MKB Nederland) en Harry van Dorenmalen (voorzitter Nederland ICT) de site Beschermjebedrijf.nl. Een beveiligings-incident heeft soms grote gevolgen voor een bedrijf. Het kan de privacy van klanten raken, tast de reputatie van een bedrijf aan en kan juridische gevolgen hebben. Via Beschermjebedrijf.nl kunnen ondernemers een quick scan doen om het niveau van veiligheid van hun site te weten te komen. *

Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Willem-Alexander op het jaarcongres van ECP. Naast hem (v.l.n.r.) Jan Franssen (commissaris van de Koningin), Tineke Netelbos (voorzitter ECP), Marjolijn Bonthuis (adjunct-directeur ECP) en Jozias van Aartsen (burgemeester Den Haag).

Foto: Paul Ridderhof

5

Prins van Oranje geïnformeerd over 'Big Data'

Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Willem-Alexander bezocht op 20 maart jl. als lid van de Raad van Advies van ECP het grootste internetknooppunt ter wereld AMS-IX (Amsterdam Internet Exchange) in het datacenter Equinix AM3 op Science Park in Amsterdam.

ECP initieerde deze werkbezoeken.

De Prins kreeg een rondleiding door het duurzame en innovatieve datacenter AM3 van Equinix, een van de twaalf datacenters waarin AMS-IX actief is. Daar werd hem inzicht geboden in de aanwezige netwerken, internet exchanges en voorzieningen voor bedrijven die actief zijn in de digitale economie. De Prins sprak met diverse deskundigen over de omvang en

het belang van de internetinfrastructuur in de regio Amsterdam. Ook kwam de positie die Amsterdam wereldwijd inneemt als internetknooppunt en de economische waarde van de (digitale) economie voor Nederland aan bod. Nederland neemt wereldwijd een toppositie in op het gebied van internetinfrastructuur. Ruim 550 nationale en internationale netwerken zijn

aangesloten op het internetknooppunt van AMS-IX. Aansluitend bezocht de Prins SURFsara, het nationale High Performance Computing Center voor de academische gemeenschap en het bedrijfsleven. In het Collaboratorium, een hightech visualisatieruimte, demonstreerden drie onderzoekers uit verschillende disciplines hun werk op een multifunctionele videowall. Duidelijk werd hoe simulaties en animaties inzicht helpen te vergroten in zeer omvangrijke databestanden, ofwel 'Big Data'. Besproken zijn onderwerpen als het in kaart brengen van criminele netwerken, de distributie van live televisie via internet en onderzoek naar de stijging van de zeespiegel door klimaatveranderingen. De Prins was vanaf 2004 lid van de Raad van Advies van ECP en trad hieruit onlangs terug vanwege zijn koningschap. *

Minister Kamp: Nederland digitale poort Europa

“Nederland is met de luchthaven Schiphol en de haven van Rotterdam niet alleen de fysieke poort van Europa, maar dankzij de Amsterdam Internet Exchange, AMS-IX, ook de digitale poort van Europa”.

Dit stelde minister Henk Kamp van Economische Zaken tijdens de Europadag op 7 mei j.l. in Den Haag. Zo'n tweehonderd personen bezochten deze dag, die georganiseerd werd door het ministerie van Economische Zaken, de Europese Commissie, ECP en VNO-NCW. Ondernemers, startups, overheid, NGO's gingen met elkaar in discussie over de kansen en uitdagingen voor de Nederlandse digitale economie en de rol die de Nederlandse en Europese overheid hierin kunnen spelen. Voorafgaand aan deze bijeenkomst spraken minister Henk Kamp en Eurocommissaris Neelie Kroes met jonge Nederlandse ondernemers.

Uitgangspositie

Belangrijk voor onze economie is de AMS-IX, het belangrijkste internetknooppunt voor Europa en het op één na grootste ter wereld. Ondanks deze sterke uitgangspositie valt er volgens minister Kamp nog een wereld te winnen. Als eerste is nodig de voltooiing van de Europese digitale markt met borging van netneutraliteit en eigentijdse regels voor de interneteconomie. Ten tweede noemt Kamp het onderwerp privacy waarbij een goede balans tussen beschermen daarvan en innoveren onontbeerlijk is. Dat dat niet eenvoudig is, is gebleken uit de discussie rond de cookiewetgeving. De minister wil dan ook dit jaar nog de Telecommunicatiewet wijzigen, zodat deze regels minder gedoe

V.I.n.r. Constantijn van Oranje (lid kabinet-Kroes), Neelie Kroes (Eurocommissaris Informatiesamenleving, Telecom en Media) en Henk Kamp (minister Economische Zaken).

foto: Paul Ridderhof

opleveren voor gebruikers en beter uitvoerbaar worden voor bedrijven, zonder dat de privacy daarbij in het geding komt.

Ook veiligheid op internet is belangrijk. Kamp verwees naar de economische schade van een DDOS-aanval en naar het vertrouwen van consumenten en bedrijven in internetdiensten dat daarmee wordt aangetast. Dergelijke aanvallen hebben gevolgen voor de bereidheid om te investeren in digitalisering. Dat zet een rem op innovatie en economische groei.

Ten derde ziet de minister het zorgen voor een hoger ICT-gebruik in het MKB als doorbraak in de interneteconomie. Hiervoor is goed opgeleid personeel noodzakelijk. Via een 'Techniekpact' wil Kamp jongeren enthousiast maken en vaker laten kiezen voor een toekomst in de ICT. Met dit pact wordt aangesloten bij de Grand Coalition for Digital Jobs and Training van de Europese Commissie.

Raakvlakken

Eurocommissaris Neelie Kroes riep Nederland nadrukkelijk op om ICT uit de secundaire positie in het Topsectorenbeleid te halen. ICT is aanjager en verbinder bij innovatieve doorbraken die juist plaatsvinden op de raakvlakken tussen sectoren. ICT is de primus inter pares. Hier zit de toegevoegde waarde voor de topsectorenaanpak als geheel. ICT verdient de strategische positie en middelen, want alle topsectoren hebben daar baat bij. *

ICT-beleid ECP

In een rapport dat de Adviesraad voor Wetenschap en Technologie (AWT) begin mei uitbracht staat, 'ICT is in toenemende mate een belangrijke enabler, waarbij het vooral gaat om de benutting van ICT in en tussen sectoren.'

In de (nabije) toekomst liggen hier grote kansen op waardecreatie, leidend tot exportkansen voor Nederlandse bedrijven (economische waarde) en tot bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen (maatschappelijke waarde)'. Het versterkt het geluid dat Eurocommissaris Kroes liet horen op de mede door ECP georganiseerde Europadag op 7 mei, dat ICT de primus inter pares zou moeten zijn bij de topsectoren en niet het ondergeschoven kindje. ICT is bij bijna alle innovatie

betrokken én omdat de meeste innovatie plaatsvindt aan de randen van sectoren.

Visie

ECP stimuleert en volgt deze strategische discussies en geeft vorm aan het vervolg. Dat doet het platform vanuit een neutrale rol en verbondenheid met partijen die eenzelfde visie delen. Intern heeft ECP vier V's geformuleerd. De eerste drie V's staan voor de randvoorwaarden Vaardig, Veilig en Verbinden (interoperabiliteit/standaardisatie). Waar ICT ook toegepast wordt, overal zal het vragen oproepen rondom de randvoorwaarden en daarbij kan ECP helpen. De laatste V staat voor visie en vernieuwing. Nieuwe ICT-ontwikkelingen worden gevolgd en er wordt geholpen bij de vertaling naar het gebruik ervan. Wat is de betekenis van Big Data voor het MKB, wat betekent de komst van een WiFi-netwerk in Nederland? Ook is ECP gevraagd een rol te spelen in maatschappelijke sectoren als zorg en energie. *

ECP

ICT is vooral een disruptieve technologie

Tijdens het jaarcongres van ECP vorig jaar verzorgde prof. dr. Alexander Rinnooy Kan de keynote. Hij schetste het beeld van ICT als disruptieve technologie.

Een verkorte versie van zijn inleiding.

W ie probeert lange lijnen te trekken in de IT en ontwikkeling van die technologie ontdekt al heel gauw dat eigenlijk de enige constante de verandering is die we in de loop van de afgelopen tientallen jaren hebben meegemaakt. Naast alles wat die technologie ons biedt, naast alle comfort die die ons biedt, is het vooral een technologie die disruptief is, die ons in verwarring heeft gebracht, die verhoudingen heeft veranderd, die werkwijzen heeft veranderd, die de manier waarop we met elkaar omgaan heeft veranderd, die onze samenleving ingrijpend heeft getransformeerd.

En de lange lijn van de ICT illustreert dat, die begon ooit bij het opkomen van deze technologie als een manier om snel te rekenen, voor vooral de overheid, de grote industrie, en de grote organisaties. Het heeft zich daarna heel snel je zou kunnen zeggen gedemocratiseerd tot een technologie die voor elk van ons niet meer weg te denken is uit ons dagelijks doen en laten.

Continu

Van die enorme computers van destijds naar de PC, naar de laptop, uiteindelijk de notebooks en de smartphones. Inmiddels technologie die continu beschikbaar is, dag en nacht, voor ieder van ons. En dan bovendien nog op een zodanige manier dat die aan elkaar is gekoppeld via dat wonderbaarlijke internet, met een soort vloek van bereikbaarheid als gevolg.

Dat beeld van ongekende groei laat zich door talloze statistieken illustreren. Op dit moment worden maandelijks meer dan dertig miljard zoekopdrachten door Google verwerkt. Het aantal SMS'jes dat per dag wordt verstuurd overtreft inmiddels het aantal inwoners van deze planeet. Ondanks alle spectaculaire cijfers, en er zijn er nog veel meer, is toch nog steeds het gevoel dat in Amerika zo mooi verwoord wordt met "You ain't seen nothing yet".

De radio had veertig jaar nodig om een

markt van vijftig miljoen mensen te bereiken, de televisie dertig jaar, internet vier jaar, Facebook twee jaar, ook daar gaat het alleen maar sneller en harder.

Wat zijn de effecten van die technologieën geweest? Bijvoorbeeld op onze economie. Daar deed zich lang de paradox voor dat het effect van ICT op de productiviteit eigenlijk bijzonder moeilijk te meten was. "You see computers everywhere, except in productivity statistics" was vaak een mooi citaat. Dit was onder andere aanleiding om in de afgelopen jaren een paar keer op de SER met een aantal kleine gezelschappen onder auspiciën van ECP-EPN (nu ECP) te bespreken hoe dat zou kunnen komen. De invloed van IT op verhoogde productiviteitscijfers lijkt via de weg van de innovatie te gaan.

Operatief

Het beeld van de afgelopen jaren van informatietechnologie en internet is dat van ongekende groei van een enorm netwerk dat in de eerste plaats buitengewoon betrouwbaar is gebleken. Het is de taaiheid van zo'n netwerk dat zich hier en daar wel enige verstoring kan veroorloven en toch als geheel operatief blijft. En in dat enorme netwerk, ondersteund door al die technologieën, ontstaat om ons heen wat je bijna een digitale kopie zou kunnen noemen van de fysieke werkelijkheid waar we zelf deel van uitmaken.

Beïnvloedbaar

Een digitale kopie die steeds preciezer, steeds completer en steeds nauwkeuriger wordt en een fysieke werkelijkheid die digitaal toegankelijk wordt, die digitaal manipuleerbaar en beïnvloedbaar wordt, de twee die in elkaar grijpen en die elkaar versterken zodat eigenlijk de grens tussen beide steeds minder scherp te trekken valt. Maar de complexe systemen zoals we om ons heen zien ontstaan vertonen af en toe ook heel onverwacht gedrag, emergent gedrag als gevolg van niet voorziene interactie tussen de componenten. Als voorbeeld kunt u denken aan de

financieel-economische crisis die ontstond door een optelsom van kleine gebeurtenissen wereldwijd van elkaar eigenlijk gescheiden gestart, die juist in een optelsom leidden tot een bijna fatale crisis voor de wereldeconomie in zijn geheel. Emergent gedrag dat niemand heeft zien aankomen, die ook binnen de conventionele economische en econometrische modellen niet te vangen zijn.

Onvoorspelbaarheid

Het is die optelsom van digitalisering en globalisering die ongekende nieuwe mogelijkheden creëert. Een wereld ontstaat die onvoorspelbaarheid als zijn belangrijkste kenmerk draagt. En met die onvoorspelbaarheid ontstaat ook een gevoel van machteloosheid bij eenieder die het waarneemt. Feitelijk is niet te beïnvloeden wat er gaat gebeuren. Een systeem is ontstaan dat ook in de technische zin van het woord niet-lineair is, een systeem waar hele kleine oorzaken hele grote gevolgen kunnen hebben. Oorzaken die zelfs zo klein zijn dat ze niet eens binnen de meetfouten vallen die wij toch al maken als we naar de wereld kijken. Oorzaken die aanleiding geven tot complete verrassingen en onvoorspelbare ontwikkelingen in een voor ons buitengewoon relevante toekomst.

Het lijkt mij dat wij staan voor een drievoudige opgave aan de vooravond van weer verdere ingrijpende en grote veranderingen. In de eerste plaats een buitengewoon lastige maar essentiële ethische opgave, de opgave die ons vraagt de grenzen te definiëren waarbinnen wij de technologie willen laten groeien en bloeien. Daaraan gekoppeld de vraag hoe we die grenzen, als we ze al kunnen beschrijven, effectief zouden kunnen afdwingen.

Opgave

En daaraan dan weer gekoppeld de tweede opgave, de politieke opgave om dat afdwingproces te organiseren. De politiek van welke wij toch verlangen dat het goede wordt bevorderd en het slechte in de kiem wordt gesmoord. Een politieke opgave die natuurlijk verder strekt dan Nederland alleen, maar die toch op zijn minst in dit land zou moeten beginnen met een eigen opstelling en een eigen discussie over deze fundamentele vragen. En dan in de derde plaats, daar weer aan gekoppeld, de economische opgave om de enorme technologische kansen te benutten om de leefbaarheid van onze kleine en steeds vollere planeet positief te ondersteunen.

14.11.2013

Jaarcongres ECP

Op donderdag 14 november aanstaande houdt ECP | Platform voor de InformatieSamenleving zijn jaarcongres in het Circustheater in Scheveningen. Centraal staan de thema's van gemeenschappen die bij ECP actief zijn, onder meer op het gebied van privacy, vaardigheden en standaarden. Nadere informatie is te vinden op de vernieuwde congreswebsite: www.jaarcongresecp.nl

Colofon

Bestuur

T. Netelenbos (voorzitter)	ECP/Digivaardig & Digiveilig
I. Bussemaker	Rabobank Nederland
M.A. Esseboom	IBM Nederland
E.R. Fledder	TNO
J. Huigen	Koninklijke KPN NV
E. Huizer	TNO
F.E. van Paassen (penningm.)	Deloitte.
F.L.J. van der Plas	Macintosh Retail Group
F.Z. Szabó (vice-voorzitter)	Capgemini Nederland
R.M. Verbeek	CIO Platform
S.J. Verweij	VNO-NCW

Raad van Advies

E. Blok	Koninklijke KPN N.V.
R.H.L.M. van Boxtel	Menzis
L.C. Brinkman	Bouwend Nederland
H.J. van Dorenmalen	IBM Nederland NV
D.M. van Gorp	Universiteit Nyenrode
D. Karsten	UPC
F.K. De Moor	Macintosh Retail Group
E.H.T.M. Nijpels	Thuiswinkel.org
K.J. Noordzij	SuaFortiter Management
T. Rinsema	Microsoft Nederland
F. Sijbesma	Koninklijke DSM NV
R.A. Steenvoorden	Rabobank Nederland
B.E.M. Wientjes	VNO-NCW
G.H.N.L. van Woerkom	ANWB
B. Woldring	Bencom Group

Directie

A.J.M. van Bellen	directeur
M. Bonthuis-Krijger	adjunct-directeur

Directieadviseur: T.H. van der Maas

www.ecp.nl

Deelnemers

Bedrijven

A.E.T. Europe B.V.
 ABN AMRO Bank*
 Almende BV
 AMS-IX
 ANWB Media
 Be Informed
 Bol.com
 Boondoggle Amsterdam
 Bouwend Nederland
 Capgemini Nederland*
 CentERdata
 Cisco Systems Nederland
 CGI
 CM
 Considerati
 Cordemeyer en Slager Advocaten
 Decos Technology Group
 Deloitte.
 Dröge en Van Drimmelen
 eBay / Marktplaats
 eConnect International B.V.
 ECDL
 ESG BV
 FOX-IT Forensic IT Experts
 Gfk Retail and Technology Benelux
 Google Nederland*
 GS1 Nederland
 GXS BV
 Het Expertise Centrum
 Hewlett Packard Nederland B.V.
 IBM Nederland BV*
 ICTRecht B.V.
 ING Nederland
 Innopay
 Jesta Digital GmbH
 Jungle Minds
 Koninklijke KPN N.V.*
 Koninklijke DSM NV
 Mazars
 Media Bunker
 Meines & Partners
 Metri
 Microsoft Nederland NV*
 Mobile Interactive Group Netherlands
 Mcreate BV
 Motricity
 NXP Semiconductors Netherlands BV
 One Shoe
 Port of Rotterdam
 PostNL

PricewaterhouseCoopers Accountants NV
 QuoVadis Trustlink B.V.
 Rabobank Nederland
 Reggefiber
 REIS Informatiegroep BV / 92920V
 SanomaDigital
 Service2Media BV
 Sharewire BV
 SIDN*
 Stichting Qiy foundation
 Symantec
 Tata Steel
 T-Mobile Netherlands
 TenneT TSO B.V.
 TNO*
 TNS NIPO
 UPC Nederland*
 Van Brug Automatisering
 Van Doorne
 Vancis
 Verdonck, Klooster & Associates
 Vodafone Libertel B.V.
 VolkerWessels Telecom*
 ZeelandNet BV
 Ziggo BV*
 ZXFactory

Intermediaire organisaties

AgroConnect
 CEDAR BV
 CIO Platform Nederland
 DDMA
 De Consumentenbond
 Detailhandel Nederland
 Document@work
 GS1 Nederland
 HCC
 ICT Office
 Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie
 Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING)
 MKB Nederland
 Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA)
 Nederlands Uitgeversbond
 Nederlandse Thuiswinkel Organisatie
 Nederlandse Vereniging van Banken
 Netwerk Voor Bedrijfsmatig Archiveren (NVBA)
 NGI Platform ICT-Professionals

NICTIZ
 Nlkabel
 NOREA
 Novay
 NVPI
 Stichting BREIN
 Stichting Dutch Hosting Provider Association
 Stichting Kennisnet
 Stichting SIVI
 Stichting SURF
 Stichting XBRL Nederland
 VNO-NCW
 Zorgverzekeraars Nederland

Overheden/Publieke sector

Bureau Keteninformatisering Werk & Inkomen
 De Nederlandsche Bank
 Gemeente Den Haag
 Gemeente Zoetermeer
 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*
 Ministerie van Defensie
 Ministerie van Economische Zaken*
 Ministerie van Financiën
 Ministerie van Infrastructuur en Milieu
 Ministerie van OCW
 Ministerie van Veiligheid en Justitie
 RDW
 Regiopolitie Amsterdam-Amstelland
 Stichting RINIS
 Syntens

Onderwijsinstellingen

Instituut voor Interactieve Media HvA
 Kenniscentrum ECABO
 Nyenrode Business Universiteit
 TU Delft
 Universiteit Leiden
 Universiteit Twente
 Zuyd Hogeschool

Kennispartners

Agentschap Telecom
 Autoriteit Consumenten Markt (ACM)

[* Premium member]

ECP | Platform voor de InformatieSamenleving biedt overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en de politiek een onafhankelijk platform om kennis uit te wisselen en samen te werken en zo de ontwikkeling van de Nederlandse informatiesamenleving te bevorderen. Uiteenlopende projecten binnen sectoren en sectordoorsnijdend, debatten en onderzoeken verbinden partijen en plaatsen de maatschappelijke betekenis van ICT op de agenda. Het platform scheidt eveneens de randvoorwaarden om doorbraken te realiseren. De eventuele bedreigingen die invoering van informatie- en communicatietechnologie zou kunnen opleveren worden weggelaten en zo de mogelijkheden ervan optimaal benut.

ECP | Platform voor de InformatieSamenleving

Bezoekadres: Overgoo 13, Leidschendam
 Postadres: Postbus 262, 2260 AG Leidschendam
 Telefoon: +31 (0)70-419 03 09
 E-mail: info@ecp.nl

BTW-nummer: 806 777 291 B01
 Kamer van Koophandel: 27169301